

RENASANSA

Renesansa (fr. Renaissance – prerod) je umetnostno obdobje, ki se je pričelo v _____ in končalo s _____.

Družba in čas:

V njegovih stoletjih so se razcvetele manufakture in trgovina, denarno gospodarstvo je premagalo naturalnega, bogate dežele so začele osvajati prekomorske dežele.

Evropo so pretresala socialna in družbena nasprotja ;

a) socialno

b) versko

Miselnost dobe:

Renesančni krivoverci niso le cerkveni odpadniki, marsikdaj so bojevniki zoper srednjeveško miselnost - _____. To so razumniki, ki zagovarjajo človekovo pravico do osebnega mnenja in doživljanje brez verskega nadzora. Zgledujejo se pri rimski in grški kulturi, obnoviti skušajo antično omiko. Cenijo vede, ki odkrivajo zakone narave, ter umetnosti, ki sta jim narava in življenje najvišji vzor.

Novosti renesanse:

V renesančnih stoletjih se razmahne ustvarjanje zunaj cerkvenih zidov in za njimi. Kulturni svet se zanima za pesništvo, likovne umetnosti, gledališča, ..še posebej pa za glasbo.

Zborovska glasba:

Renesansi pogosto pravimo » _____«, vendar ne razumemo več pomena besed: le malo muzike so namreč peli brez glasbil. Vendar so glasbila uporabljali za nadomeščanje ali podvajanje glasov, ne pa za spremljavo.

Instrumentalna glasba:

Nastajala je tudi instrumentalna glasba, vendar v začetku le za posamezne instrumente. Šele ob koncu 16.stol., je v Benetkah nastal prvi orkester.

Glasbeno življenje:

Muziciral je vsakdo, kdor je le znal in mogel. Glasbo so izvajali v družbah plemiških gradov in

na cerkvenih korih. Ljubitelji so si z glasbo plemenitili duha. Bili so hkrati ustvarjalci in izvajalci. Beseda in glasba sta tesno sodelovali.

Vsebina besedila je bila velikokrat kaŕipot pri izbiri :

- polifonije (večglasje v katerem so glasovi samostojni in enakovredni),
- homofonije (večglasje v katerem je v ospredju zgornji glas, spodnji ga podpirajo),
- posnemanja narave (s toni ponazarjanje zvokov iz narave oz okolice),
- imitacije (posnemanje predhodnih glasov oz. njihovih melodij).

Vsebina je odločala tudi o glasbeni obliki.

Najvidnejši renesančni skladatelji in njihova dela:

Giovanni Pierluigi da Palestrina

Orlando di Lasso

Jacobus Gallus - Carniolus

BAROK

Barok (port.- barroco – nepravilen, nesorazmeren, nenavaden) je umetnostno obdobje, ki se je pričelo s _____ in končalo sredi _____. Zgled in domovina tega snovanja je postala Italija.

Družba in čas

Za baročni čas še vedno velja _____družbena ureditev. Družba je še vedno razdeljena na plemstvo (in cerkveno gosposko) ter tlačane in služabnike. Med njimi pa se naglo krepi novi, _____ razred. Le - ta je bogat in z denarjem kupuje plemiški stan, večji ugled in večje pravice. Evropa dobiva prve države, v katerih vladajo vladarji – absolutisti.

Miselnost dobe

Miselnost tega sveta usmerja *racionalizem*, podpira ga nazor o izkušnji čutnega spoznavanja, *empirizem*. Racionalizem uči, da je svet urejen razumno in v skladu z naravnimi zakoni... empirizem trdi, da se lahko razum opira samo na tisto, kar so dognali človekovi čuti. Stara veljava humane osebnosti je

pozabljena, njen občutek za resničnost in ravnotežje zavržen. Življenje ni več enovito, ne zgleduje se po naravi, ampak si jo podreja: važna je človekova večvrednost. Nasprotja so zaželjena. Kontrast je poglobljena značilnost dobe.

Novosti baroka

Mogočni gradovi in palače s čezmernim okrasjem, urejeni parki z mogočnimi vodometi, bahave cerkve v pozlati in marmorju, kipi in slike, ki poudarjajo izbranost bogastva.....prav vse je namenjeno pretiranemu blišču. V ospredju je učinek, ki ga ustvarjajo čustvene in čutne skrajnosti. Toda za vsem leskom in bohotnostjo tiči neprizadet,

natančen
igrive

jasnih

in strog razum. Razgibano veličastje palač skriva pregledne tlorise, vodne čudeže v geometrično urejenih parkih poganjajo do nadrobnosti pretehtani mehanizmi, vzneseni kipi so izklesani po načrtih...

Vloga umetnosti

Videz in vsebino baročnega ustvarjanja veže enotnost nasprotij. O družbeni vlogi umetnosti vselej odloča absolutistična moč. Na jugu (v Italiji) je barok kultura katoliške cerkve, na zahodu (v Franciji) kultura visokega plemstva, na severu (v Nemčiji) omika protestantskega meščanstva. Razlike so socialne, kulturne, narodnostne, nikoli pa umetnostne. Barok je zadnji vseobsežni umetniški jezik Evrope.

Glasba je, razen v cerkvi in gledališču dostopna le izbranim družbam po palačah in plemiških domovih. Največkrat je dodatek razkošju. Treba je igrati ob pojedinah in slavjih, za ples in razvedrilo. Glasbeniki so služabniki, nastopajo, kadar jim ukažejo, igrajo, kar so jim naročili. Po njihovem številu presojajo lastnikovo bogastvo. Glasbeniki ne štejejo veliko, ne izvajalci ne skladatelji. Malo več cene imajo virtuozni, ki jih včasih častijo po božje.

Odnos do glasbe

Barok je zavrgel renesančno a cappella petje, zanj velja le vokalno - instrumentalno izvajanje. Glasbila več ne povzemajo vokalnih melodij, pač pa pevce spremljajo. Pomen besede je v ospredju, instrumenti le poudarjajo njeno veljavo. Vse kar se veže z besedo, privablja največ občinstva, zlasti v gledališču.

Instrumentalna glasba

Instrumentalna glasba se razmahne, tako komorna kot solistična. Med njima je vedno več razlik, saj terja solistična glasba veliko izbrušene igre (v ospredju so godala). Komorna glasba je najraje v godalni zasedbi s podpirajočim akordičnim glasbilom (čembalo).

Slogovne značilnosti:

- **harmonija** - nauk o akordih, zajema vse značilnosti dur - mol sestava
- **melodija** - glasbena misel je sestavljena iz drobnih motivov, ki pomagata skladatelju, da značilen postop ali ritem razplete v nova zaporedja
- **mera in ritem** - notna pisava sprejem taktovske načine in strogo urejeni metrum

- **tempo in glasnost** – najbolj po okusu dobe je bila zmerna hitrost, navadno so opozorili na njeni nasprotji – *adagio* – *presto*. Tudi glasnost je bila vedno v nasprotju med *forte* in *piano*.

Glasbene oblike:

- opera
- kantata
- oratorij
- suita
- sonata
- koncert
- fuga

Skladatelji : (najvidnejši)

Johann Sebastian Bach

Georg Friederich Händel

Antonio Vivaldi

Claudio Monteverdi

